

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN ÖZELLİKLERİ VE DIŞ MEKAN REKREASYON EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Sibel MANSUROĞLU

Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 07070 ANTALYA.

Özet

Teknolojik gelişmelerle çalışma saatlerinin azalması ve insanların serbest zamanlarının artması, eğitim ve gelir düzeylerinin yükselmesine neden olmuştur. Tüm bunların sonucunda rekreasyonel etkinliklere olan talep artmıştır. Dış mekan rekreasyon etkinlikleri, öğrenmek, keşfetmek ve araştırmak için çeşitli olanaklar sunmaktadır. Ayrıca insanlara fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan olumlu etkileri bulunmakta, kişinin kendine olan güven ve saygısını arttırmaktadır. Bu çalışmada, Akdeniz Üniversitesi merkez yerleşkesinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman özellikleri, dış mekan rekreasyon eğilimleri ve bu konudaki taleplerini belirlemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, Dış mekan, Rekreasyon, Üniversite, Öğrenci.

Determination of Leisure Characteristics and Outdoor Recreation Tendencies for Students of Akdeniz University

Abstract

Technological improvements caused to reduce working hours, to increase leisure, and to raise the level of education and income of people. As a result, request for outdoor recreational activities were increased. Outdoor recreation activities present possibilities for learning, discovering and researching. Additionally, outdoor recreation activities have positive effects on social, psychological and physical status of people and increase self-confidence and self-respect. In this study, it was aimed to determine characteristics of leisure, outdoor recreation activities tendencies and requests of students, studying at Akdeniz University Campus.

Keywords: Leisure, outdoor, recreation, university, student.

1. Giriş

Endüstrileşme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı yaşam biçimine sürekli uyum sağlamak zorunda olan kişilerin, harcadıkları enerjinin doğurduğu gerilimlerin periyodik olarak ortadan kaldırılması psikolojik dengelerini korumak açısından gereklidir. Bunun için farklı zaman aralıklarında kişilere ait serbest zaman olanaklarının yaratılması toplumlarda kurumsallaşmıştır. Endüstrileşen toplumlarda iş ve yaşam koşullarının kişiyi topluma yabancılaştırması üretim açısından son derece olumsuz bir etkidir. Bu olumsuzluğu giderebilmenin temelinde, serbest zaman olanakları yaratılarak, bireyin kendini yenilemesi yatmaktadır (Berke, 1982'den; Önsoy, 1984).

Serbest zaman kişilerin buldukları sosyal yapı içerisinde yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler dışında kendi isteklerine

göre değerlendirmede serbest oldukları süre olarak tanımlanabilir. Rekreasyon ise kişilerin serbest zamanları içerisinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri çeşitli aktiviteleri içermektedir (Tümer, 1975'den; Uzun ve Altunkasa, 1991).

Rekreasyon aktif ve pasif olarak iki grupta incelenebilir. Aktif rekreasyon futbol, tenis, golf, yüzme, tırmanma, at binme, kamp yapmak, pasif rekreasyon ise, piknik yapmak, balık tutmak ile hayvanat bahçeleri, arboretumlar ve botanik bahçelerini ziyaret etmek gibi aktiviteleri kapsamaktadır (Schwilgin, 1974).

Teknolojik gelişmelerle insanların serbest zamanlarının artışı, eğitim ve gelir düzeylerinin yükselmesi ile yaşam sürelerinin uzaması gibi etkenler sonucu rekreasyonel etkinliklere olan talep artmıştır.

Örneğin ABD’de 1960-2000 yılları arasında gelir düzeyinin artması, çalışma saatlerinin 32 saate düşmesi, ulaşım olanaklarının gelişmesi gibi nedenlerin etkisiyle, dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılanlar yaklaşık % 35 oranında artmıştır (Anonymous, 2002).

Serbest zaman ile ilgili çalışmalar, ilk olarak ABD’de 1950’li yıllarda sosyo-ekonomik yapı ve etkinliklere katılım arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır. 1960’lı yıllarda azınlıkların ülke politikasında yer edinmesiyle araştırmalar ırk ve milliyet kavramları üzerinde yoğunlaşmış, 1970’lerde yaşlı nüfusun artması nedeniyle yaşam biçimi ve katılımı ilgili çalışmalar yapılmıştır. 1980’lere kadar bu etmenler tek başına değerlendirilirken, 1990’lardan itibaren ise hepsi birlikte ele alınmaya başlamıştır (Lee ve ark., 2001).

İnsanlar, dış mekanları öğrenmek, keşfetmek, incelemek ve araştırmak için ziyaret etmektedir, kısacası rekreasyon öğrenmek için bir fırsattır. Bu nedenle rekreasyon ve eğitimin birbirinden ayrı tutulamaması gerekmektedir (Wells ve Merriman, 2002).

Bireylerin serbest zaman alışkanlıklarının oluşmasında çocukluk devresinde ebeveynler ve diğer büyükler ile ilişkileri etkili olduğundan, bu konuda aile içi eğitime özellikle dikkat edilmelidir (Zeijl ve ark., 2000).

Serbest zamanlar spor yapmak, sağlıklı olmak ve kültürel etkinliklere katılmak gibi “pozitif” ya da çeşitli suçlar, uyuşturucu bağımlılığı ve şiddet gibi “negatif” olarak değerlendirilebilir. Rekreasyonun öğretilbilir olması ve şiddetin engellenmesindeki rolü gençlerin gelecekteki alışkanlıklarının yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır (Burkeen ve Alston, 2001).

ABD’de üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada her beş öğrenciden birinin fazla kilolu olduğu ve bunların herhangi bir aktivite ile uğraşmadıkları ya da çok az efor sarf ettiren aktiviteleri tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu nedenle ABD üniversitelerinin % 63’ünde öğrencilerin mezun olabilmek için bazı fiziksel aktivitelerden geçmeleri istenmektedir. Bu sistemin, genel anlamda öğrencilerin

davranış ve alışkanlıklarını olumlu yönde değiştirdiği saptanmıştır (Cardinal ve ark., 2002).

Dış mekan etkinliklerine katılım fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığa olumlu etkileri yanında, kişinin kendine olan güven ve saygısını artırmakta, kişisel beceri, sosyal davranışlar, vücut ve kişilik gelişimi ile genel davranışları üzerinde olumlu değişikliklere yol açmaktadır (Mc Avoy, 2001).

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de insanların dış mekan rekreasyon talepleri sürekli değişmektedir. Ancak bu taleplerin belirlenmesine yönelik çalışmaların sınırlı olması, konuyla ilgili eksiklerin giderilmesi önünde önemli bir engeldir. Sezgin (1987), İstanbul örneğinde Türk toplumunun rekreasyon alışkanlıklarını, Aslan (1994), sosyal ve fiziksel çevrede üniversite öğrencilerinin serbest zaman değerlendirme eğilimini, Dikici (1994), spor eğitim ve öğretimi kapsamında Adana ili lise öğrencilerinin serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını, Baş (1994), Lise düzeyi yetiştirme yurdu öğrencilerinin serbest zaman uğraşlarının okul başarılarına etkilerini, Aydoğan (1999), modern dönemde serbest zaman ve medya ilişkisini, Sankır (2001), Hacettepe Üniversitesi örneğinde, üniversite öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliklerine göre serbest zaman faaliyeti olarak sanat tüketimlerini araştırmışlardır.

Türkiye’nin nüfusu, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılında 13,6 milyon kişi iken, 2000 yılında 67,8 milyon kişiye ulaşmıştır (DİE, 2002). Nüfus artış hızının yüksek olması ve genç nüfusun fazlalığı, serbest zamanların değerlendirmesine yönelik çalışmaların önemini bir kat daha artırmaktadır. Özellikle kentlerde yaşayan gençlerin serbest zamanlarını yararlı olarak değerlendirmesi, ülke geleceği açısından önemlidir.

Üniversiteler, her açıdan topluma yararlı ve mesleklerinde iyi yetişmiş bireyler yetiştirmeyi hedefleyen kurumlar olmalıdır. Çünkü üniversite öğrencileri aldıkları eğitim ve ileride bulunacakları konumlar açısından ülkelerin geleceklerini belirleyen kişiler olmaya adaydır. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin yalnız mesleki değil, sosyal,

fiziksel ve ruhsal açıdan gerekli olan çok yönlü eğitim programlarından geçirilmesi ülkemizin geleceği açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, belirli bir eğitim düzeyine ulaşmış üniversite öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ile dış mekan rekreasyon eğilim ve taleplerinin, Akdeniz Üniversitesi örneğinde belirlenmesidir.

2. Materyal ve Yöntem

1982 yılında kurulan Akdeniz Üniversitesi 12 Fakülte, 5 Yüksekokul, 8 Meslek Yüksekokulu ve 4 Enstitü'den oluşmaktadır.

Araştırma alanı olan merkez yerleşkede 7 fakülte (Tıp, Ziraat, Fen ve Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Eğitim, Hukuk ve İletişim Fakülteleri), 2 yüksekokul (Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları) ve 2 meslek yüksekokulu (Teknik Bilimler ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları) bulunmaktadır. Anket çalışmasının yapıldığı 2001-2002 eğitim ve öğretim döneminde merkez yerleşkede, toplam 7999 öğrenci öğrenim görmektedir.

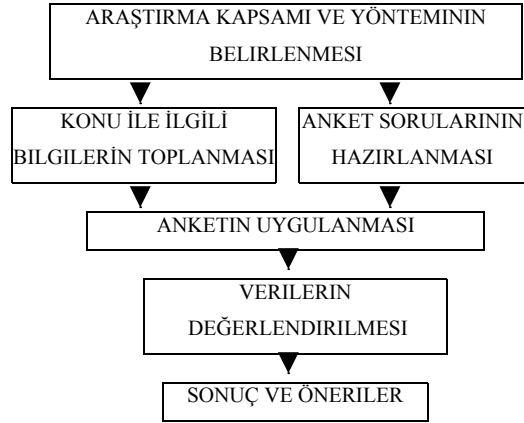
Yarı standart formlar aracılığı ile yerinde anket yönteminin kullanıldığı araştırma, Pulido (1972)'de verilen Arkin ve Colton Tablosundaki oranlar kullanılarak, belirlenen sayıda ve topluluk içerisinden rastgele seçilen 386 öğrenci ile yürütülmüştür.

Anket uygulanan öğrencilerin dağılımında okulların öğrenci sayısı temel alınmıştır. Örneğin; öğrencisi en fazla olan Teknik Bilimler Yüksekokulu toplam sayının % 20.5'ni oluşturduğundan, anket uygulanacak toplam öğrenci sayısının % 20.5'i bu okuldan seçilmiştir.

Araştırma; kapsam ve yöntemin belirlenmesi, konuya ilişkin bilgilerin toplanması ve anket sorularının hazırlanması, anketin uygulanması ve verilerin değerlendirilmesi şeklinde yürütülmüştür (Şekil 1).

Anket formunda yeralan sorular öğrencilerin demografik ve serbest zaman özellikleri ile dış mekan faaliyetlerine yönelik yaklaşım ve tercihlerini değerlendirme kapsamında

hazırlanmıştır. Veriler "SPSS 10 for Windows" programında, kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı ve toplam şeklinde değerlendirilerek, cinsiyetten doğan farklılıkların belirlenmesine çalışılmıştır.

Şekil 1. Araştırma Yönteminin Aşamaları.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Öğrencilerin Özellikleri

Ankete katılan öğrencilerin % 31.6'sı kız, % 68.4'ü erkek'tir. Bunların % 36.0'ı 17-20, % 61.1'i 21-25, %3.9'u ise 26-30 yaş grubundandır. Yaş ortalaması 22 olup, en küçük öğrenci 17, en büyük ise 29 yaşındadır.

Öğrencilerin % 20.5'i Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, % 15.3'ü Fen ve Edebiyat Fakültesi, % 15.3'ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, % 14.2'i Ziraat Fakültesi, % 12.4'ü Tıp Fakültesi, % 9.1'i Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, % 5.7'si Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, % 3.1'i Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, % 1.8'i Eğitim Fakültesi, % 1.6'sı İletişim Fakültesi ve % 1'i Hukuk Fakültesinde öğrenim görmektedir. Bunların % 27.2'si I., % 28.5'si II., % 19.9'u III., % 19.9'u IV., % 1.8'i V. ve % 2.6'sı VI. sınıftadır.

Öğrenim süresi Teknik Bilimler ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında iki yıl, Fen ve Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Ziraat, Eğitim, İletişim ve Hukuk Fakülteleri, Turizm

İşletmeciliği ve Otelcilik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda dört yıl, Tıp Fakültesinde ise altı yıldır.

Araştırmaya katılanların % 44.6'sı arkadaşları ile evde, % 30.1'i ailesi ile evde, % 19.7'si yurtlarda, % 5.7'si ise diğer koşullarda (otel, pansiyon, misafirhane, ev "tek başına", bir ailenin ya da akrabalarının yanında) ikamet etmektedir.

Öğrenci ailelerinin % 56'sı ayda 501 milyon TL'den fazla gelire sahip olup, ortalama aylık gelir düzeyi 706 milyon TL'dir.

Gelir kaynaklarını aile, burs/kredi ve diğer (çalışanlar) olarak belirten öğrencilerin % 40.7'sinin eline ayda 201 milyon TL'den fazla para geçmektedir.

Öğrencilerin aylık ortalama geliri 215 milyon TL'dir. Gelirlerle ilgili ayrıntılı bilgiler Çizelge 1'de sunulmuştur.

3.2. Serbest Zaman Özellikleri

Serbest zamanlar günlük (günün çalışma içerisindeki ve sonrasında serbest zamanlar), haftalık ve yıllık (resmi ve dini bayramlar gibi düzensiz tatiller ile yıllık

izinler) olarak değerlendirilebilir (Pehlivanlıoğlu, 1987). Kişilerin serbest zaman özellikleri ekonomik, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik açıdan tartışılmaktadır. Bu konudaki araştırmalar ise çalışma zamanı dışında kalan süreler ile düzenli olarak yapılan serbest zaman etkinlikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Cotte ve Ratneshwar, 2001).

Ankete katılanlar hafta içi ortalama 25 saat, en az 2 saat, en fazla 75 saat, hafta sonu ise ortalama 20 saat, en az 4 saat ve en fazla 48 saat serbest zamana sahiptir. Öğrencilerin serbest zaman gruplarını dağılımı Çizelge 2'de verilmiştir. Bazı öğrencilerin bu konuda abartılı rakamlar vermesi (hafta içi 75 saat ve hafta sonu 48 saat), serbest zaman anlayışlarının hatalı olduğu ve planlı yaşam konusunda eksikleri bulunduğu düşüncesini yaratmaktadır.

Rekreasyon, sürdürüldüğü mekanın özelliğine göre iç ve dış mekan, kişilerin harcadığı enerji ve hareketliliklerine bağlı olarak ise aktif ve pasif olarak sınıflandırılmaktadır. Ankete katılanların % 5.7'si serbest zamanlarını iç (kapalı), % 6'sı dış (açık) mekanlarda geçirirken, % 88.3'ü

Çizelge 1. Öğrenciler ve Ailelerinin Gelir Durumu.

Aile Gelir Grupları *(milyon TL./ay)	(%)	Öğrenci Gelir Grupları (milyon TL./ay)	(%)
100-200	4,7	0-50	2,8
201-300	11,9	51-100	16,6
301-400	10,4	101-150	19,4
401-500	17,1	151-200	20,5
501-750	24,6	201-250	16,3
751-1000	24,1	251-300	7,8
1001-1500	3,9	301-350	6,0
1501'den fazla	3,4	351'den fazla	10,6
	En az (milyon TL/ay)	En fazla (milyon TL/ay)	Ortalama (milyon TL/ay)
Ailenin Toplam Geliri	100	8000	706
Öğrenci Geliri	Aileden	20	500
	Burs/Kredi	10	300
	Diğer	15	750
	Toplam	10	900

* 1 ABD doları 1,5 milyon TL'dir.

Çizelge 2. Serbest Zaman Gruplarına Dağılım (%).

	Hafta İçi (saat)								Hafta Sonu (saat)				
	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71'den fazla	0-10	11-20	21-30	31-40	41'den fazla
Kızlar	16.4	27.0	33.6	11.5	7.4	0.8	1.6	1.6	21.3	36.9	32.0	2.5	7.4
Erkekler	14.4	30.3	33.7	11.0	6.1	3.8	0.4	0.4	17.8	40.5	33.0	2.7	5.7
Toplam	15.0	29.3	33.7	11.1	6.5	2.8	0.8	0.8	18.9	39.4	32.9	2.6	6.2

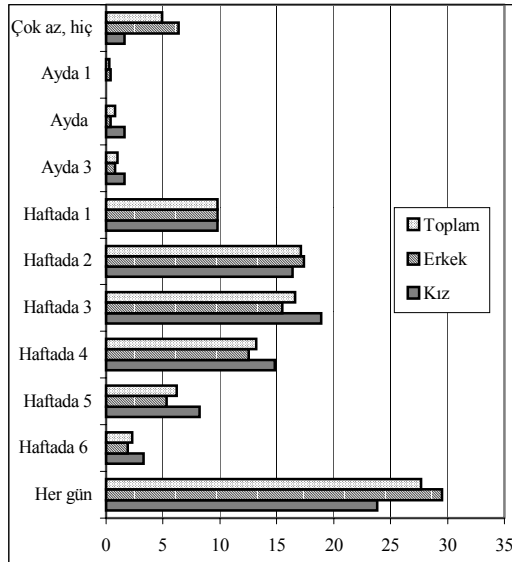
her iki mekanda cevabını vermiştir. Bu mekanlarda aktif ve pasif olmalarına bakıldığında, iç (% 53.6) ve dış (% 80.1) mekanda aktif olma ağırlıktadır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Serbest Zaman Geçirilen Mekan ve Faaliyet Özelliği (%).

		Kızlar	Erkekler	Toplam
Mekan	İç	4.1	6.4	5.7
	Dış	9.8	4.2	6.0
	Diğer*	86.1	89.4	88.3
	Toplam	100.0	100.0	100.0
İç Mekan	Aktif	52.5	54.2	53.6
	Pasif	54.2	45.8	46.4
	Toplam	100.0	100.0	100.0
Dış Mekan	Aktif	82.8	78.8	80.1
	Pasif	17.2	21.2	19.9
	Toplam	100.0	100.0	100.0

*Her ikisi (iç ve dış mekan)

Öğrencilerin % 27.7'si her gün, % 17.1'i haftada iki gün, % 16.6'sı ise haftada üç gün serbest zamanlarını dış mekanda geçirmektedir. Kız ve erkeklerin serbest zamanlarını dış mekanda geçirme sıklıkları genel anlamda bir benzerlik göstermekte, erkeklerin % 29.5'i, kızların 23.8'i her gün dış mekanda zaman harcamaktadır. Ancak kızların haftada en az bir veya daha fazla dışarıda zaman harcama oranı (% 95.2), erkeklerden (% 91.9) yüksektir (Şekil 2).

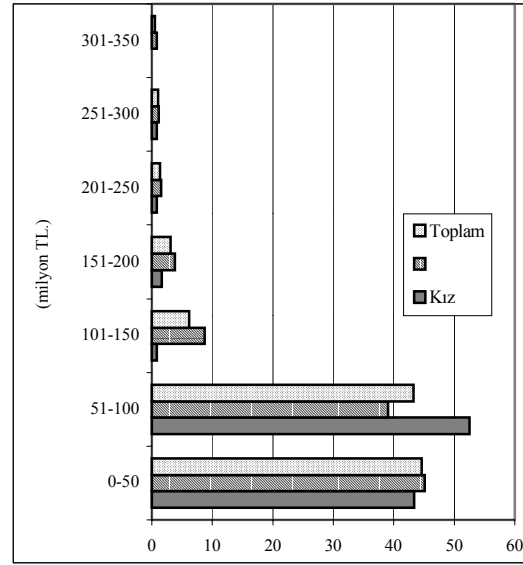

Şekil 2. Serbest Zamanlarını Dış Mekanda Geçirme Sıklıkları (%).

Bireylerin gelir düzeylerinin düşük olması rekreasyonu olumsuz etkilemektedir.

Örneğin, ABD'de yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip genç yetişkinler dış mekan rekreasyon etkinliklerine daha çok katılmaktadır (Lee ve ark., 2001).

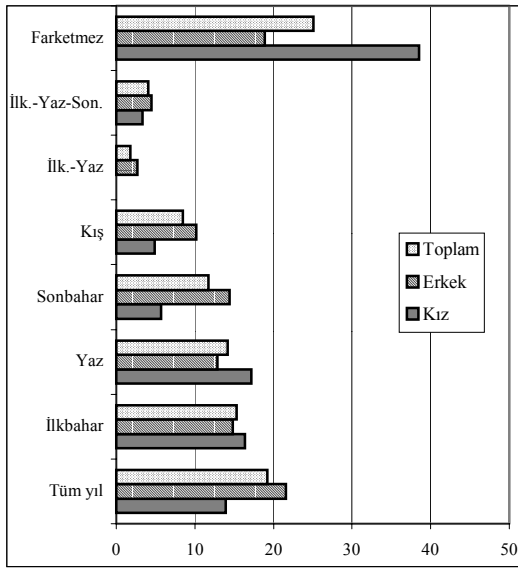
Serbest zamanlarında katıldıkları dış mekan etkinlikleri için öğrencilerin harcadıkları para ayda ortalama 70 milyon TL. olup, en fazla 350 milyon TL., en az 2,5 milyon TL. harcama yapmaktadırlar. Kızların % 95.9'u, erkeklerin % 84.1'i, genel olarak ise öğrencilerin % 87.9'u dış mekan rekreasyon etkinliklerine ayda 100 milyon TL'den az para ayırmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Harcanan Para (%).

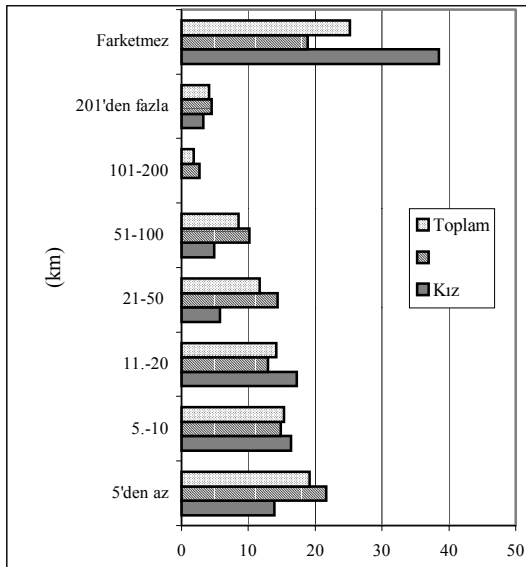
Tercih edilen zaman açısından dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılım incelendiğinde, kızların % 38.5'i için belirli bir zaman dilimi bulunmazken, erkekler etkinliklerini tüm yıla yaydıklarını (% 21.6) belirtmektedir. Mevsimler dikkate alındığında kızlar ilkbahar (% 16.4) ve yaz (% 17.2), erkekler ilkbahar (% 14.8) ve sonbahar (% 14.4) aylarını daha çok tercih etmektedir (Şekil 4).

Rekreasyonel etkinliklere katılımında etkinliklere ulaşım mesafesi önemlidir. Günlük etkinliklerde yakın mesafeler, hafta sonu ve diğer tatil günlerinde yaşanan yerlerin çevresindeki alanlar tercih edilmektedir. Öğrencilerin % 25.2'si dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılımında mesafenin önemli olmadığını belirtmektedir.

Şekil 4. Tercih Edilen Zaman (%).

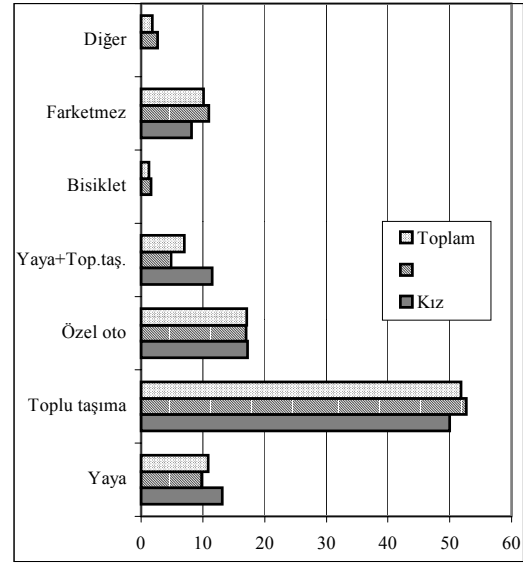
Bunu sırasıyla 5 km'den daha yakın (% 19.2), 5-10 km (% 15.3), 11-20 km (% 14.2), 21-50 km (% 11.7), 51-100 km (% 8.5), 201 km'den fazla (% 4.1) ve 101-200 km (% 1.8) izlemektedir. Kızlar için ulaşım mesafesi önem taşımazken (% 38.5), erkekler 5 km'den daha yakın (% 21.6) alanları tercih etmişlerdir (Şekil 5).

Şekil 5. Tercih Edilen Uzaklık (%).

Etkinlik alanlarına ulaşım şekilleri sırasıyla toplu taşıma araçları (% 51.8), özel oto (% 17.1), yaya (% 10.9), yaya+toplu taşıma araçları (% 7), tümü (% 1.8) ve bisiklet (% 1.3) ile olup, öğrencilerin

%10.1'i farketmez yanıtını vermişlerdir (Şekil 6). Kız ve erkek öğrenciler arasındaki en belirgin farklılık, erkeklerin bisikleti (% 1.3) ulaşım aracı olarak kullanmalarındır. Antalya iklimsel özellikleri ve topografik yapısı itibarıyla bisiklet kullanımına uygundur. Öğrencilerin bu yönde desteklenmesi, ayrıca yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak, merkez yerleşke ve çevresinde bisiklet yollarının yapılması önemli yararlar sağlayabilecektir.

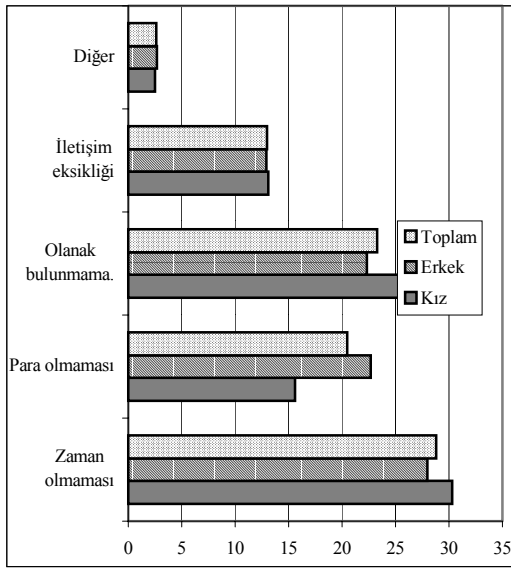

Şekil 6. Tercih Edilen Ulaşım Şekli (%).

3.3. Dış Mekan Rekreasyon Etkinliklerine Katılım

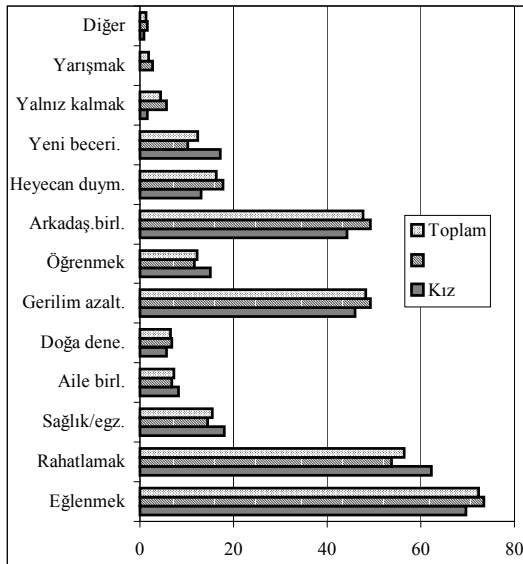
Öğrencilerin % 43.5'i dış mekan rekreasyon etkinliklerine istediği sıklıkta katıldığını, % 56.5'i ise katılamadığını belirtmektedir. Katılamama nedeni olarak kızlar; zaman (% 30.3), olanak (% 25.4), para (% 15.6) ve iletişim % 13.1) eksikliğini, erkekler; zaman (% 28.0), para (% 22.7), olanak (% 22.3) ve iletişim (% 12.9) eksikliğini göstermişlerdir (Şekil 7).

Öğrencilerin hafta içi ve sonu serbest zamanları ile gelirleri dikkate alındığında, etkinliklere katılamamanın en önemli nedenleri olarak zaman ve para eksikliğinin gösterilmesi bir çelişki olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda öğrencilerin zaman ve paralarını planlı ve verimli kullanamadıkları ya da sorulara içten yanıt vermedikleri söylenebilir.

Şekil 7. Katılmama Nedenleri (%).

Dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılma nedenlerinin başında eğlenmek (% 72.3), rahatlamak (% 56.5), gerilim azaltmak (% 48.2) ve arkadaşlarla beraber olmak (% 47.7) gelmektedir. Bunu sırasıyla heyecan duymak (% 16.3), sağlık ve egzersiz (% 15.5), yeni beceriler kazanmak (% 12.4), birşeyler öğrenmek (% 12.2), aile ile birlikte olmak (% 7.3), doğa deneyimi (% 6.5), yalnız kalmak (% 4.4) ve yarışmak (% 1.8) izlemektedir (Şekil 8). Kız ve erkek

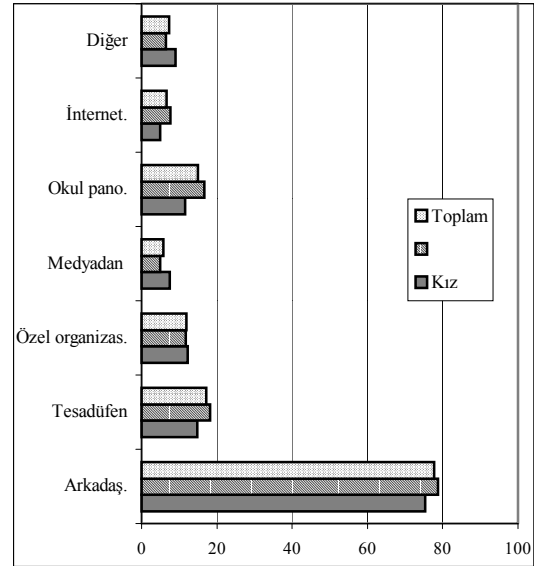

Şekil 8. Katılma Nedenleri (%).

öğrencilerin yaklaşımları paralellik göstermekle birlikte, kızlar için rahatlamak

(% 62.3), sağlık ve egzersiz (%18), yeni beceriler kazanmak (% 17.2), birşeyler öğrenmek (% 13.1) ve aile ile birlikte olmak (% 8.2), erkekler için ise eğlenmek (% 73.5.), gerilim azaltmak (% 49.2.), arkadaşlarla beraber olmak (% 49.2), heyecan duymak (% 17.8), doğa deneyimi (% 16.8.) ve yalnız kalmak (% 5.7) daha önemlidir.

Öğrencilerin çoğunluğu dış mekan rekreasyon faaliyetleri için gittikleri alanları arkadaşlarından duyduğunu (% 77.7) belirtirken, medya (% 5.7) ve internet (% 6.7) gibi iletişim araçlarından yararlananların oranı düşüktür (Şekil 9).

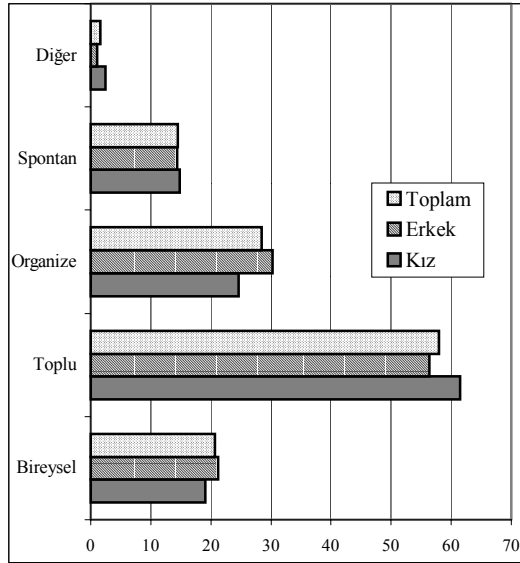

Şekil 9. Haberdar Olma Biçimi (%).

Bilgisayar kullanımı ve kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler dikkate alındığında, öğrencilerin bu konudaki eksiklikleri, üzerinde durulması gereken bir sorundur. Gittikleri alanları tesadüfen bulanların (% 17.1), özel bir organizasyonla gidene (% 11.9) göre daha fazla olması dış mekan rekreasyon etkinliklerinde organize olmadıklarını ortaya koymaktadır. Okul ilan panosundan yararlananların oranının % 15.0 olması ise ilan panosu kullanılarak öğrencilerin yönlendirilebileceğine işaret etmektedir.

Dış mekan rekreasyon etkinliklerine katılımdaki tercihler sırasıyla; toplu (% 58.0), organize (% 28.5), bireysel (% 20.7) ve kendiliğinden gelişen (spontan) (% 14.5)

eylemler biçimindedir. Kız ve erkek öğrencilerde bu sıralama değişmemektedir (Şekil 10).

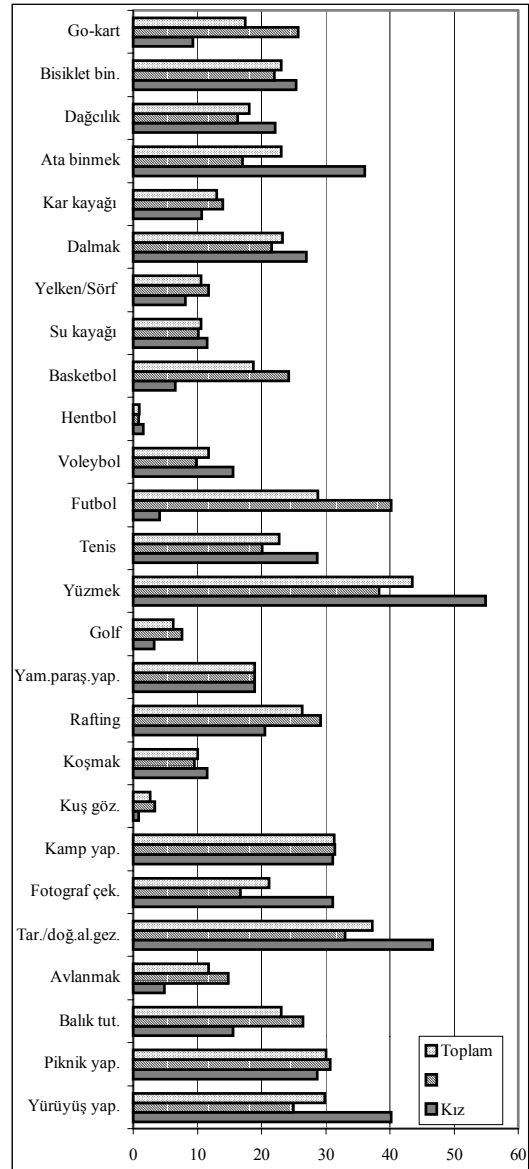
Şekil 10. Etkinlik Özellikleri (%).

Dış mekan rekreasyon etkinliklerine özel bir organizasyonla katılanlar (% 11.9) ile organize faaliyetleri tercih edenlerin (% 28.5) oranları dikkate alındığında, yeterli organizasyon sağlanırsa öğrencilerin bu etkinliklere katılımının artırılabilirliği görülmektedir.

Son olarak öğrencilere herhangi bir engelleyici unsurun bulunmadığı bir durumda katılacakları faaliyetlerle ilgili bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin katılmak istedikleri etkinlikler sırasıyla yüzmek, tarihi ve doğal alanları gezmek, kamp yapmak, piknik yapmak, yürüyüş yapmak, futbol oynamak, rafting yapmak, dalmak, bisiklete binmek, balık tutmak, ata binmek, tenis oynamak, fotoğraf çekmek, yamaç paraşütü yapmak, basketbol oynamak, dağcılık, go-kart, kar kayağı yapmak, avlanmak, voleybol oynamak, su kayağı yapmak, yelken/sörf yapmak, koşmak, golf oynamak, kuş gözlemek ve hentbol oynamaktır.

Kız öğrencilerin tercihleri yüzmek (% 54.9), tarihi ve doğal alanları gezmek (% 46.7), yürüyüş yapmak (% 40.2), ata binmek (% 36.1), fotoğraf çekmek (% 31.1), tenis oynamak (% 28.7), dalmak (% 27.0), bisiklete binmek (% 25.4), dağcılık (% 22.1) voleybol oynamak (% 15.6), koşmak (%

11.5), su kayağı yapmak (% 11.5) ve hentbol oynamak (% 1.6); erkeklerin ise futbol oynamak (% 40.2), kamp yapmak (% 31.4), piknik yapmak (% 30.7), rafting yapmak (% 29.2), go-kart (% 25.7), basketbol oynamak (% 24.2), avlanmak (% 14.8), kar kayağı yapmak (% 14.0), yelken/sörf yapmak (% 11.7), golf oynamak (% 7.6) ve kuş gözlemek (% 3.4) konularında daha ağırlıklıdır (Şekil 11). Yamaç paraşütü yapmak ise her iki cinsten aynı orandadır (% 18.9). Avlanmak, balık tutmak, futbol oynamak gibi toplumun erkek ağırlıklı aktiviteleri erkek öğrenciler tarafından daha fazla tercih edilmektedir.

Şekil 11. Tercih Edilen Etkinlikler (%).

4. Sonuç

Bu araştırma sonucunda Akdeniz Üniversitesi merkez yerleşkesinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman özellikleri, dış mekan rekreasyon eğilimleri ve bu yöndeki talepleri belirlenmeye çalışılmıştır. Akdeniz Üniversitesi ve bir turizm kenti olan Antalya dış mekan rekreasyon etkinlikleri için yeterli olanaklara sahiptir. Örneğin; merkez yerleşkeye yürüme mesafesinde bulunan Konyaaltı plajı yüzmek, koşmak ve yürümek için uygun koşullara sahiptir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama gelirleri 215 milyon TL. olup, bunun % 33'ü dış mekan rekreasyon etkinliklerinde harcanmaktadır. Ülkemizde net asgari ücretin 184 milyon TL. olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin gelirleri ve dış mekan rekreasyon etkinlikleri için ayırdıkları para miktarının yeterli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin serbest zamanları ortalama hafta içi günlük 5 saat, hafta sonu ise ortalama 10 saattir. Bu değerler öğrencilerin serbest zaman konusunda sıkıntıları olmadığını göstermektedir. Zaman ve gelir açısından fazla kısıtlayıcı bir sorunu bulunmayan öğrencilerin, gerek üniversite ve gerekse Antalya kentinin bu konudaki olanaklarından yeterince yararlanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin serbest zaman ve dış mekan rekreasyon etkinlikleri kavramları ile ilgili bazı anlayış eksikliklerinin bulunduğu izlenmiştir. Sorulara verilen çelişkili yanıtlar bu sonucu desteklemektedir. Örneğin, Antalya gibi açık gün sayısının fazla olduğu (yılda 167,2 gün) bir kentte, serbest zamanlarını yalnız dış mekanda geçirenlerin oranı (% 6) düşüktür. Buna karşın, öğrencilerin % 27.7'si serbest zamanlarını her gün dış mekanda geçirdiklerini belirtmektedir. Buradan "dış mekan" kavramından ikamet, okul ya da işyeri dışındaki mekanları kastettikleri sonucuna varılabilir. Rekreasyon etkinliklerine katılımda, etkinliklere ulaşım mesafesi önemlidir. Günlük etkinliklerde yakın mesafeler, hafta sonu ve diğer tatil günlerinde yaşanan yerlerin çevresindeki

alanlar tercih edilmektedir. Ayrıca mesafenin artması maliyeti artırdığından, geliri düşük grupların etkinliklere katılımı azalmaktadır. Öğrencilerin mesafenin önemli olmadığını belirtmeleri, konu ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

Geleceğimiz olan gençlerin serbest zamanlarını verimli değerlendirmelerini öğrenmeleri açısından üniversiteler en uygun eğitim alanlarıdır. Yalnız meslek elemanı değil, aynı zamanda topluma yararlı bireyler yetiştirmek gibi önemli bir görevle sahip üniversitelerde serbest zaman ve rekreasyon etkinliklerine yönelik eğitim programlarının düzenlenerek,

- Kendileri, arkadaşları ve aileleri için rekreasyon etkinliklerinin sosyal, ruhsal ve fiziksel sağlık açısından önemlerine dikkat çekilmeli,
- öğrencileri bilgisayardan uzaklaştıracak, kafelerde ve evde oturmaktan kurtaracak etkinlikler yaratılmalı ve desteklenmeli,
- rekreasyon etkinliklerinden daha fazla yararlanabilmek için iletişim araçlarından yararlanma öğretilmeli,
- konuyla ilgili çalışan sivil toplum örgütleri ile ilişki kurmaları özendirilmeli,
- arkadaşları ve toplumun diğer bireyleri ile ilişki kurmaları sağlanmalıdır.

Tüm bunlara ek olarak öğrencilerinin katılabileceği örnek dış mekan rekreasyon etkinlikleri düzenlenmeli/sayısı artırılmalı ve toplu katılımları özendirecek özel günler düzenlenmelidir.

Kaynaklar

- Anonymous, 2002. Outdoor recreation in America. Parks and Recreation, Vol. 37, Issue.10, p. 65-70.
- Aslan, L. N., 1994. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi, Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 329 s., İzmir.
- Aydoğan, F., 1999. Modern Dönemde Serbest Zaman ve Medya. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 217 s., İstanbul.
- Baş, S., 1994. Lise Düzeyi Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Serbest Zaman Uğraşlarının ve Okul Başarılarının Araştırılması. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 44 s., Ankara.

- Burkeen, E. W., M. A. Alston, 2001. Using recreation to prevent violence and drug abuse. *Parks and Recreation*, Vol. 36, Issue.3, p. 80-85.
- Cardinal, B. J., K. M. Jacques, S. S. Levy, 2002. Evaluation of a university course aimed at promoting exercise behavior. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, Vol. 42, Issue.1, p.113.
- Cotte, J., S. Ratneshwar, 2001. Timestyle and leisure decisions. *Journal of Leisure Research*, Vol. 33, Issue. 4, p. 396-409.
- Dikici, K., 1994. Adana İli Lise Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 113 s., Adana.
- Lee, J. H., D. Scott, M. F. Floyd, 2001. Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective. *Journal of Leisure Research*, Vol. 33, Issue.4, p.427-449.
- Mc Avoy, L., 2001. Outdoors for Everyone: Opportunities that include people with disabilities. *Parks and Recreation*, Vol. 36, Issue.8, p. 24-36.
- Önsoy, C., 1984. Osmaniye İskenderun Kıyı Kesiminde Ekolojik Planlama İlkelerine Uygun Alan Kullanımının Araştırılması. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi (Basılmamış), Adana, 236 s.
- Pehlivanlıoğlu, M. T., 1987. Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tesbiti. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 288 s.
- Sankır, H., 2001. Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Özelliklerine Göre Serbest Zaman Faaliyeti Olarak Sanat Tüketimleri. Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 158 s., Ankara.
- Pulido, A., 1972. *Estadística y Tecnicas de Investigacion Social*. Ediciones Anaya, Madrid, Spain, 271 p.
- Schwilgin, F. A., 1974. *Town Planning Guidelines*. Department of Public Works, Ottawa (Revised Edition).
- Sezgin, S., 1987. Türk Toplumunun Rekreasyon Alışkanlıkları: İstanbul Örneği. Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 167 s., İstanbul.
- Uzun, G., M. F. Altunkasa, 1991. Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 6, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 1, Adana.
- Wells, M., T. Merriman, 2002. The outdoors and the classroom. *Parks and Recreation*, Vol. 37, Issue.3, p. 94-100.
- Zeijl, E., Y. Poel, M. Bois-Reymond, J. Ravesloot, 2000. The role of parents and peers in the leisure activities of young adolescents. *Journal of Leisure Research*, Vol. 32, Issue.4, p. 281-302.